İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV

İlkbahar Selleri

Вешние Воды

© Önsöz: Frank Friedeberg Seeley, "Spring Torrents",
Turgenev: A Reading of his fiction, Cambridge University Press, 1991
© Sonsöz: George Woodcock, "The Elusive Ideal: Notes on Turgenev",
The Sewanee Review, Vol. 69, No. 1 (Winter, 1961)
Sonsözün hakları Writer's Trust of Canada'dan alınmıştır.

İletişim Yayınları 2658 • İletişim Klasikleri Dizisi 121
ISBN-13: 978-975-05-2456-1
© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)
1. BASKI 2018, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Güneş Akkor, Emrah Serdan
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Konstantin Korovin, "Latin Çiçeği", 1888
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Emre Bayın
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV

İlkbahar Selleri

Вешние Воды

RUSÇADAN ÇEVİREN
Beyza Altay

FRANK FRIEDEBERG SEELEY'İN ÖNSÖZÜ
VE GEORGE WOODCOCK'UN SONSÖZÜYLE

iletişim

İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV 9 Kasım 1818'de, Rusya'nın Oryol şehrinde doğdu. 1833 yılında Moskova Üniversitesi'ne girdi. Ertesi yıl babasını kaybetti ve kaydını St. Petersburg Üniversitesi'ne aldırdı. 1838-1841 yılları arasında Berlin Üniversitesi'nde eğitim gördüğü dönemde birçok araştırmacı, filozof ve edebiyatçıyla arkadaş oldu. 1842 yılında gayri meşru bir çocuğu olan Turgenyev, aynı yıl yüksek lisans tezini tamamladıysa da üniversitede bir kürsü edinemedi. Ertesi sene İçişleri Bakanlığı'nda işe başladı, "Paraşa" adlı şiiri yazdı ve bu sayede Belinski gibi edebiyatçılarla tanışıp, edebiyat çevrelerine girmeye başladı. 1844'te ilk öyküsü "Andrey Kolosov" yayımlandı. Ertesi yıl bakanlıktaki görevinden istifa etti. "Hor ve Kaliniç" adlı öyküsü 1847 yılında *Sovremennik*'te (Çağdaş) yayımlandı. 1850'de annesini kaybetti, *Lüzumsuz Bir Adamın Günlüğü* ve *Köyde Bir Ay* eserlerini kaleme aldı. 16 Nisan 1850'de Gogol'ün ölümü üzerine yazdığı bir yazıdan sonra aynı yıl yayımlanan *Avcının Notları* eserinin de etkisiyle tutuklandı ve bir ay hapiste kaldıktan sonra Spasskoe'ye sürüldü. 1856'da ilk romanı *Rudin*, *Sovremennik*'te yayımlandı. Bu dönemde yurt dışına seyahat etmeye başlayan Turgenyev, Paris, Berlin, Londra gibi şehirleri dolaştı. 1859'da *Asilzade Yuvası* yayımlandıktan sonra ertesi yıl *Arefesinde* ve *İlk Aşk*'ı kaleme aldı. *Babalar ve Oğullar*'ın baş karakteri olan Bazarov'u bu dönemde düşünmeye başlasa da roman 1862'de yayımlandı. Bu dönem Rusya'dan uzaklaşıp sırasıyla Baden-Baden, Londra ve Bougival'de yaşadı. 1867'de *Duman*'ı, 1870'te *Bozkırda Bir Kral Lear*'ı, 1872'de *Bahar Seli*'ni, 1877'de ise *Ham Toprak*'ı yazdı. Fransa'da yaşadığı dönemde Gustave Flaubert, George Sand, Émile Zola, Alphonse Daudet, Edmond de Goncourt ve Henry James'le arkadaşlık etti. 1879'da Rusya'yı ziyaret etti ve coşkuyla karşılandı. Aynı yıl Oxford Üniversitesi'nden fahri doktora aldı. Ertesi sene Moskova'daki Puşkin anıtının açılışında bir konuşma yapan Turgenyev, 3 Eylül 1883 günü Bougival'de öldü.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER *7*

KRONOLOJİ *17*

ÖNSÖZ
***İLKBAHAR SELLERİ* ÜZERİNE** /
FRANK FRIEDEBERG SEELEY *25*

İlkbahar Selleri

SONSÖZ
KAÇAMAKLI HAYAL: TURGENYEV ÜZERİNE NOTLAR /
GEORGE WOODCOCK *197*

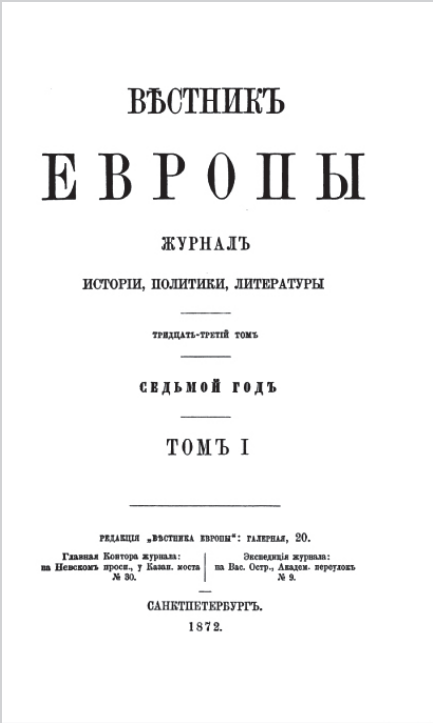

ВѢСТНИКЪ

ЕВРОПЫ

ЖУРНАЛЪ

ИСТОРІИ, ПОЛИТИКИ, ЛИТЕРАТУРЫ

ТРИДЦАТЬ-ТРЕТІЙ ТОМЪ

СЕДЬМОЙ ГОДЪ

ТОМЪ I

РЕДАКЦІЯ „ВѢСТНИКА ЕВРОПЫ“: ГАЛЕРНАЯ, 20.

Главная Контора журнала: на Невскомъ просп., у Казан. моста № 30.

Экспедиція журнала: на Вас. Остр., Академ. переулокъ № 9.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

1872.

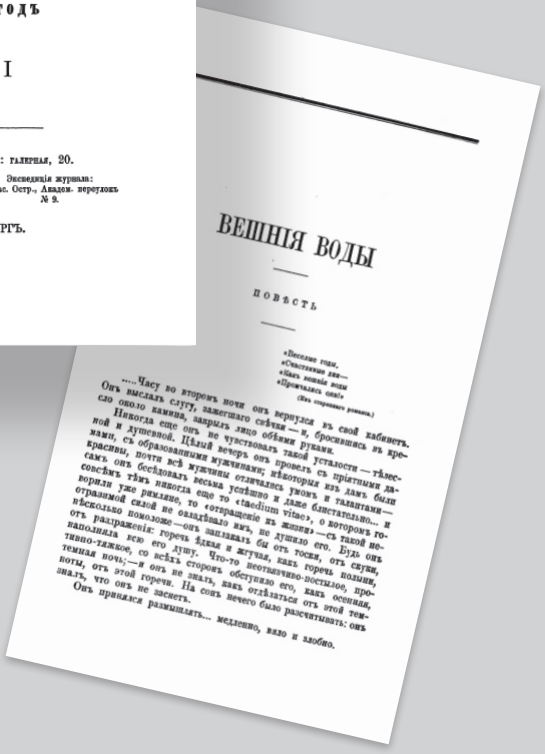

ВЕШНІЯ ВОДЫ

ПОВѢСТЬ

«Веселые годы,
«Счастливые дни—
«Какъ вешнія воды
«Промчались они!»
(Изъ старинного романса.)

....Часу во второмъ ночи онъ вернулся въ свой кабинетъ. Онъ выслалъ слугу, зажегшаго свѣчки — и, бросившись въ кресло около камина, закрылъ лицо обѣими руками.

Никогда еще онъ не чувствовалъ такой усталости — тѣлесной и душевной. Цѣлый вечеръ онъ провелъ съ пріятными дамами, съ образованными мужчинами; нѣкоторыя изъ дамъ были красивы, почти всѣ мужчины отличались умомъ и талантами — самъ онъ бесѣдовалъ весьма успѣшно и даже блистательно... и совсѣмъ тѣмъ никогда еще то «taedium vitae», о которомъ говорили уже римляне, то «отвращеніе къ жизни» — съ такой неотразимой силой не овладѣвало имъ, не душило его. Будь онъ нѣсколько помоложе — онъ заплакалъ бы отъ тоски, отъ скуки, отъ раздраженія: горечь ѣдкая и жгучая, какъ горечь полыни, наполняла всю его душу. Что-то неотвязчиво-постылое, противно-тяжкое, со всѣхъ сторонъ обступило его, какъ осенняя, темная ночь; — и онъ не зналъ, какъ отдѣлаться отъ этой темноты, отъ этой горечи. На сонъ нечего было разсчитывать: онъ зналъ, что онъ не заснетъ.

Онъ принялся размышлять... медленно, вяло и злобно.

- *İlkbahar Selleri'*nin tefrika edildiği 1872 tarihli *Vestnik Evropiy* (Rus Habercisi) dergisinin kapağı ve ilk sayfası.

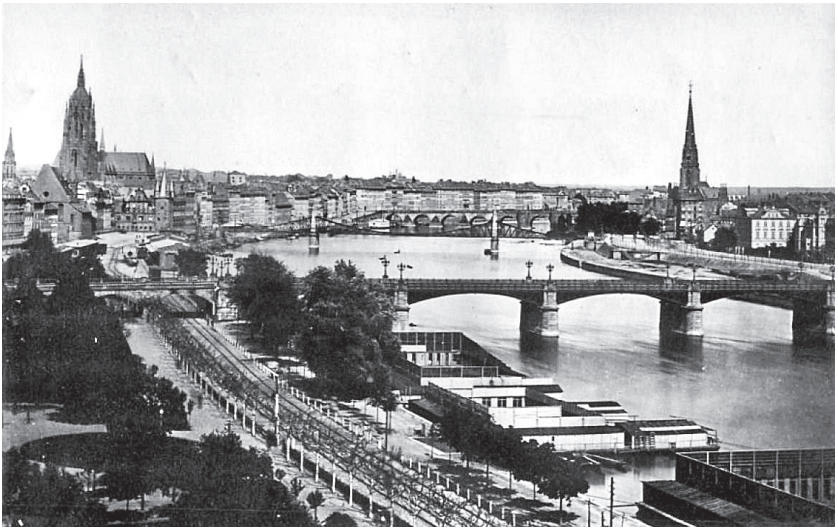

19. yüzyılın ikinci yarısından Frankfurt manzaraları:

- Main Nehri (üstte).
- Goethe'nin evi (sağda).
- Beyaz Kuğu Oteli (sağ üstte).
- Zeil Caddesi (sağ altta).

HOTEL MILANO
CAFE MILANO

Neşeli yıllar
Mutlu günler
İlkbahar selleri gibi
Akıp geçti.

– Eski bir romans

Gece saat ikide çalışma odasına döndü. Mumları yakan uşağı yollayıp kendini şöminenin yanındaki koltuğa bıraktı, yüzünü elleriyle kapadı. Daha önce böyle ruhsal ve bedensel bir yorgunluk hissetmemişti hiç. Akşamı hoş kadınlarla, kültürlü adamlarla geçirmişti; kadınların bazıları güzeldi, erkeklerin hemen hepsi akıllı, yetenekliydi. Onlarla oldukça başarılı hatta parlak sohbetler etmişti. Romalıların "taedium vitae" dedikleri "yaşama karşı duyulan nefret" karşı konulamaz bir güçle ele geçirmemişti onu, bunaltmıyordu. Biraz daha genç olsaydı üzüntüden, sıkıntıdan, öfkeden ağlardı: pelin otu gibi acı, yakıcı bir keder dolduruyordu ruhunu. Sırnaşık-iğrenç, pis-ağır bir şey, baygın bir sonbahar gecesi gibi her yandan kuşatmıştı onu. Bu karanlıktan, bu kederden nasıl kurtulacağını bilmiyordu. Uykudan da bir şey beklemiyordu, uyuyamayacağını biliyordu.

Yavaş, uyuşuk, öfkeli düşüncelere daldı.

Koşuşturmaları, gereksiz şeyleri, insanların bayağı sahtekârlıklarını düşünüyordu. Tüm yaşları (kısa bir zaman önce elli iki yaşına basmıştı) tek tek gözlerinin önünden

geçiyordu ve hiçbirine merhamet duymuyordu. Hepsinde ya ardı arkası kesilmeyen gereksiz uğraşlarla meşgul olmak, ya havanda su dövmek ya da ağlayan bir çocuğu bile teselli etmeyecek yarı dürüstçe, yarı bilinçli kendini aldatmalar vardı. Ama birden başa düşen kar tanesi gibi çıkagelmişti yaşlılık ve bununla birlikte günbegün büyüyen, insanı yıpratan, gücünü tüketen ölüm korkusu... ve sonra dipsiz bir uçuruma yuvarlanmak! Yaşam böylece sona eriverse gene iyiydi! Ama sona yaklaştıkça demir nasıl zamanla pas içinde kalıyorsa insan da zayıflıklar, acılar içinde kalıyordu. Yaşam denizini, şairlerin betimlediği gibi, dalgalı, fırtınalı olarak görmüyordu. Hayır! O kendi denizini sakin, durgun ve en karanlık yeri bile gözle görülebilecek kadar berrak hayal ediyordu. Hafifçe sallanan küçük bir kayıkta oturuyordu, karanlık, çamurlu dipteyse neredeyse çirkin canavarlara benzeyen iri balıklar yüzüyordu: günlük sıkıntılar, hastalıklar, acılar, çılgınlıklar, yoksulluklar, körlükler... O denizi izlerken karanlığın içinden bir canavar fırlıyor, gittikçe yükseliyor, gittikçe belirginleşiyor, belirginleştikçe iğrençleşiyordu. Bir dakika sonra kayığa alttan vurup alabora ediyordu onu. Sonra yine karanlık dibe çöküp gözden kayboluyor, kuyruğunu hafifçe sallayarak öylece kalıyordu. Ama günü gelince kayık yine eski halini alıyordu.

Başını şöyle bir salladı, koltuktan fırladı, odanın içinde iki kez gidip geldikten sonra çalışma masasına oturdu, art arda çekmeceleri açarak büyük çoğunluğu kadınların yazdığı mektuplardan oluşan eski kâğıtları karıştırmaya başladı. Bunu neden yaptığını kendi de bilmiyordu, bir şey aradığı yoktu. Yalnızca ona acı veren düşüncelerinden uzaklaşmak için bir uğraş arıyordu. Rastgele eline aldığı birkaç mektubu açtı (bunlardan birinin içinde rengi solmuş kurdeleyle bağlı kuru bir çiçek vardı.) omuz silkti yalnızca, şömineye baktı ve

büyük olasılıkla bu gereksiz kâğıt yığınını daha sonra yakmak üzere bir kenara attı. Ellerini çabuk çabuk bir o, bir öteki çekmeceye sokarken birden gözlerini kocaman açtı, sekizgen eski bir kutuyu hiç acele etmeden çıkarıp yavaşça kapağını kaldırdı. Kutuda sararmış iki kat kâğıda sarılmış grena taşından küçük bir haç vardı.

Bir süre şaşkınlıkla baktı bu küçük haça sonra birden cılız bir çığlık atıverdi... Yüzünde ne acı ne de mutluluk ifadesi vardı. Bu ifade insanın yüzünde ancak uzun yıllar görmediği, bir zamanlar çok içten sevdiği, geçen yılların çok değiştirdiği dostuyla ansızın karşılaştığında belirirdi. Kalkıp şöminenin yanına gitti, yine koltuğa oturup yüzünü elleriyle kapattı... "Neden bugün? Özellikle bugün?" diye düşünüyordu. Geçmişte kalmış çok şeyi anımsadı.

İşte bunları anımsamıştı...

Ancak önce onun adını, baba adını ve soyadını söylemek gerekiyor. Adı Dmitri Pavloviç Sanin'di.

İşte bunları anımsamıştı:

I

1840 yazıydı. Sanin yirmi iki yaşına basmıştı. İtalya'dan Rusya'ya dönüş yolunda Frankfurt'a uğramıştı. Küçük bir serveti vardı, ama bağımsız, handiyse yapayalnız biriydi. Ölen uzak bir akrabasından birkaç bin ruble miras kalmıştı ona, o da memurluğa başlamadan, onsuz kendini güvence altına alamayacağı devlet prangasını ayağına takmadan önce bu parayı yurtdışında yemeye karar vermişti. Sanin hedefine ulaşmıştı, parasını öyle ustalıkla harcamıştı ki Frankfurt'a geldiği gün cebinde onu ancak Petersburg'a götürmeye yetecek kadar parası kalmıştı. 1840 yılında demir yolları yok gibi bir şeydi, turistler büyük arabalarla giderlerdi. Sanin ken-

dine *beiwagen*dan[1] bir yer almıştı, ancak araba akşam on birde kalkacaktı. Çok zamanı vardı. Şansına hava da çok güzeldi, Sanin o zamanların ünlü oteli Beyaz Kuğu'da yemek yedikten sonra şehri gezmeye çıktı. Pek hoşlanmadığı Arianda Dannekerova'yı gördü, eserlerinden yalnız Fransızca çevirisinden Werther'i okuduğu Goethe'nin evini ziyaret etti, Main Nehri'nin kıyısında dolaştı, saygın her yolcu gibi sıkıldı, sonunda akşam altıya doğru tozlanmış ayaklarıyla, yorgun Frankfurt'un en küçük sokaklarından birinde buldu kendini. Bu sokağı daha sonra uzun süre unutamayacaktı. Sokaktaki az sayıdaki evlerden birinde bir tabela gördü: "Giovanni Roselli'nin İtalyan Pastanesi". Bir bardak limonata içmek için içeri girdi. Eczaneyi anımsatan sade tezgâhın arkasındaki boyalı dolabın raflarında yaldızlı etiketleri olan birkaç şişe ve içinde galeta, çikolata, şekerleme olan cam kavanozlar vardı. İçeride kimse yoktu. Yalnızca pencerenin yanındaki yüksekçe hasır sandalyede oturan gri bir kedi gözlerini kısmış, mırlayarak patileriyle oynuyordu. Devrilmiş ahşap bir sepetin yanında kocaman, kırmızı bir yün yumağı akşam güneşinin parlak ışınları altında yerde yatıyordu. Yan odadan belli belirsiz bir ses duyuluyordu. Sanin durdu, kapıdaki çıngırağı çaldı, handiyse bağırarak seslendi: "Kimse yok mu?" Yan odanın kapısı açıldığı an Sanin şaşkınlıktan donup kaldı.

II

Siyah kıvırcık saçları çıplak omuzlarına dağılmış, çıplak kollarını öne doğru uzatmış on dokuz yaşlarında bir kız daldı pastaneye. Sanin'i görünce hemen ona doğru atıldı, soluk soluğa konuşarak elinden tutup çekti: "Çabuk, çabuk, bu-

1 (Alm.) At arabasına takılan ek araç.

raya gelin, kurtarın onu!" Sanin isteksizlikten değil de şaşkınlıktan hemen kızın peşinden gitmedi. Öyle kalakalmıştı, ömründe böyle güzel bir kız görmemişti. Kız ona doğru döndü, bakışlarında, solgun yanağına götürdüğü sıkılı elinin hareketinde, sesinde bulunan umutsuzlukla şöyle dedi: "Hadi gelin, gelin!" Sanin kızın hemen ardından açık kapıya doğru koştu.

Kızın ardından girdiği odada at kılından eski moda divanın üstünde yüzü balmumu ya da eski mermer gibi soluk sarıya çalan on dört yaşlarında bir çocuk yatıyordu. Kıza çok benziyordu, besbelli kardeşiydi. Gözleri kapalıydı, gür siyah saçlarının gölgesi kaskatı kesilmiş alnının, hareketsiz ince kaşlarının üstüne düşmüştü, morarmış dudaklarının arasından sıkılı dişleri görünüyordu. Nefes almıyor gibiydi, bir eli yere doğru uzanmış, öteki başının altındaydı. Çocuk giyinikti, gömleğinin düğmeleri ilikliydi, kravatı boynunu sıkıyordu.

Kız çığlık atarak kardeşine doğru atıldı.

"Öldü, öldü!" diye bağırıyordu. Şimdi burada oturup benimle konuşuyordu, birden düştü, öylece hareketsiz kaldı. Aman Tanrım! Yapabileceğin bir şey yok mu? Annem de yok! (Birden İtalyanca ekledi) Pantaleone, Pantaleone nerede doktor? Doktor çağırmaya gidecektin?

Kapının arkasından hırıltılı bir ses duyuldu:

"Sinyora, ben gitmedim, Luiza'yı yolladım."

Uzun beyaz kravatlı, mavi yün çoraplı, pamuklu çin kumaşından kısa pantolon ve siyah düğmeli eflatun frak giymiş, kısa boylu bir ihtiyar eğri büğrü bacaklarıyla topallayarak odaya girdi. Küçücük yüzü kırlaşmış, demir grisi gür saçlarının arasından neredeyse görünmüyordu. Her yandan havaya kalkan ve bir o yana bir bu yana savrulan saçları ihtiyarı tepeli tavuğa benzetiyordu. Bu benzerlik öyle çarpıcıydı ki, koyu gri saç yığınının altında sivri burnu ve bal köpüğü rengi yuvarlak gözleri zor seçiliyordu.

İhtiyar, fiyonklu yüksek potinler giydiği düz taban, gut hastalıklı ayaklarını sırayla kaldırarak İtalyanca sürdürdü konuşmasını,

"Luisa hızlı koşabilir, ben koşamam. Su getirdim."

Kuru, eğri büğrü parmaklarıyla şişenin uzun boğazını sıkıyordu.

Kız kollarını Sanin'e uzatarak,

"Ama Emil o zamana kadar ölür," diye haykırdı. "Ah, beyefendiciğim, *o mein Herr*! Siz yardım edemez misiniz ona?"

Pantaleone adlı ihtiyar,

"Kanını akıtmak gerek," dedi. "İnme inmiş."

Sanin tıpla ilgili en ufak bir bilgi sahibi olmamasına karşın şunu kesinlikle biliyordu: On dört yaşındaki bir çocuğa inme inmezdi. Pantaleone'ye döndü,

"İnme değil bu, yalnızca bayılmış," dedi. "Fırçanız var mı?"

İhtiyar başını kaldırdı,

"Ne?" dedi.

Sanin hem Almanca hem Fransızca tekrarladı,

"Fırça, fırça." (Sonra elbisesini temizliyormuş gibi yapıp ekledi) "Fırça."

İhtiyar sonunda onun ne demek istediğini anladı.

"Ha, fırça! *Spazzette*! Fırça olmaz olur mu!"

"Getirin. Biz de redingotunu çıkarıp vücudunu fırçayla ovalım."

"Tamam... *Benone*! Başından aşağı su dökmek gerekmez mi?"

"Hayır... o sonra. Şimdi hemen fırçayı getirin bana."

Pantaleone şişeyi yere koyup çabucak gitti ve elinde bir saç bir de elbise fırçasıyla hemen geri döndü. Kıvırcık tüylü bir fino köpeği de yanlarındaydı. Kuyruğunu hızlı hızlı sallayarak ihtiyara, kıza, Sanin'e bu telaşın nedenini anlamak istiyormuş gibi merakla bakıyordu.